

Glas zaveznikov

TRST, četrtek, 26. julija 1945

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtine L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12, V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni všteti. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema Unione Pubblicitaria Italiana S. A., Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena vsakega številke L. 2 (zaostale L. 4), Rokopisov ne vračamo.

Leto I - Št. 32

Informacijski dnevnik P. W. B.

Cena 2 liri

Prvi angleški volivni izidi

DEMOKRATSKE BESEDE

SVOBODA OBVEŠČEVANJA

Pred nedavnimi je podjalnik v ameriškem zunanjem ministrstvu Joseph G. Grew govoril po radiu o »Svobodi obveščanja«. Prinašamo vam kratak pregled:

Mnogotestni so ljudje, ki mislijo, da vsaka vlada ovrta svobodo obveščanja; če bi mogli narodni nekakšen način obiti vlade in se razgovarjati neposredno drug z drugim, ne bi bilo več nesporazumov in vojn med njimi. Zdi se mi, da je to misel v zvezi s predpostavko, da vlada ne stoji v nobeni pravi zvezi s narodom, in predstavlja nekaj različenega od njega, čemur ni mogoče zaupati. V tej zvezi bi rad omenil, da so različni narodi na svetu in da vsem manjša več ali manj svobode pri obveščanju in razumevanju drugih narodov.

Dovolite mi, da izrazim svoje osebno mnenje. Vsakdo, kdor je premišljal o tem vprašanju in ni prišel popolnoma do prepričanja, da je svoboda obveščanja nekaj, za čemer moramo vsi stremeti s potrpežljivostjo in ostranostjo, kaže osnovno neznanje o človeški naravi.

Razpraviati o tem, ali naj bi sploh imeli obveščevalne stike med narodi, bi bilo nesmiselno. Takimi je so in to celo v takini meri, da presegajo vsako domišljijo. Vsako minuto, ob kateri koli dnevnem času, je eter poln najrazličnejših vestí in mnenj, ki gredo iz kraja v kraj. Nebo je polno letal, ki prenašajo pisma v najoddaljenejše kote sveta. Kot pri številnih gospodarskih in političnih vprašanjih, ki danes mučijo svet, tako ne smemo turti pri vprašanju obveščanja razglabljati o teoriji, ampak reševati vprašanja, ki jih nalaga dejanski položaj. Ne gre za razpravljanje o dejstvih, ampak za to, kako se jim prilagoditi.

Za vse tiste, ki so v službi države, posebno pa za mas, ki vsak dan moramo reševati zapletena vprašanja mednarodne politike, je to vprašanje neposredno in nujno. Ne poznam in ne morem podati kolšne razlage o tem vprašanju, kot ga je dal pred nedavnim Archibald MacLeish (podtajnik zunanjega ministrstva): Kako naj preprečimo vojno, — je rekel — zagotovimo mir in dosežemo vse osnovne cilje naše zunanje politike v svetu, v katerem so osnovni zunanje politični odnosi neposredni stiki z ljudstvi? Kako naj izpolnimo slavostno obljubo o mednarodnem sporazumu in zaupanju, kateri takien svet nujno potrebuje? Kako naj se izognemo nevarnostim malenkostnih sporov, namigavanj, bojazni in panike?

Moramo preprečiti v bodoče (izkoriščanje obveščevalnih sredstev za nelojalne in sebične cilje. Nikdar več ne smemo dovoliti, da bi tiranija zupljala narod in s prevarami gnala množice k množstvenemu nasilju. Ne napadom in narodnim samomorom. Nikoli več ne smemo dopustiti, da bi veliko orodje za medsebojno sporazumevanje in zaupanje postalo orodje za strategijo nasilja.

Vse to sem videl na lastne oči v času svojega bivanja na Japonskem. Videl sem počasno lomljenje moralne hrbenice in uničevanje pameti naroda. Zagotavljam vas, da je bil pogled na to strašen. Tisti, ki so imeli priliko te bližine opazovati posledice nacističnega propagandnega stroja — posledice, ki so v izvestni meri bile še mnogo bolj temeljite in uničujoče — bodo, upam, soglašali z menoj, da mora biti ta oblika vojne — in ne gre za nič drugega kot posebno obliko vojne — kot eden izmed načinov nasilja proglašena za protizakonito v bodočnosti.

Če paš se to ponovi, če naj prepad nasilja, da to preprečimo, ne bomo uspeli preprečiti bodoče vojne in ne bomo izpolnili obljube, katero smo dali pri sestavljanju ustavnostne listine Združenih narodov, da bomo živeli v slogi kot dobri sosede. Vozmožnosti in pospeševati moramo spojitvovanje do človeških pravic in do svobode, ki je potrebna za vsa. Potrebno je razen tega postopoma omogočiti svobodo obveščanja.

Toda potrebna je disciplina v lastne pobude pri temenjavi obveščanja. Vgled za takien postus je pravilo radijskih družb, ki skisajo izločiti iz etra vsako rasno ali versko nestrpnost in sovražnost. V vojni je bila izmenjava obvestil med narodi povezana s predpisi o cenzuri, zaporami, nedostatom izdajevja in papirja, toda v dobi mira ni mogoče zatreti svobodne izmenjave obveščanja. Mednarodna imenjava vesti se mora zvečati. Prav gotovo se bo tudi zvečala v prihodnjih letih. Našemu narodu bo pripadla skrb za to, da bo porast izmenjave vesti šliel dobi stvari ne pa podpohovanju gla, kakor se je to zgodilo v primeru nacistične in japonske propaganda.

VOJNA NA DALJNEM VZHODU

Napoved naskoka na japonsko cesarstvo

Guam, 26. julija

Danes zvečer je 75-100 veletdrnjav, ki so se dvignile iz oporišč na Marianih, napadlo tri petrolejske čistilnice v področju Tokija. Objekti so bili petrolejske čistilnice Mitsubiski, petrolejske rafinerije v Kajam kakor tudi petrolejska skladišča petrolejske družbe Asias. Vsi cilji se nahajajo v Rowasaki, približno 15 km južno od japonske prestolnice v tokijskem zalivu. To je drugi napad veletdrnjav na matično japonsko ozemlje v teku.

Preko 300 ameriških letovcev in težkih bombnikov je pri napadu, ki so ga izvršili petleto nedeljo nad področjem Sanghaja, ki je bil najsilovitejši napad od začetka vojne, uničilo in poškodovalo 45 sovražnih letal, potopilo tri ladje in verjetno še 10 drugih.

Zadnji veliki napadi na enote japonske vojne mornarice, ki so se skrivale po raznih zalivih japonske obale, so skoraj popolnoma uničili nekdanj pomorsko japonsko cesarsko mornarico.

Severno od ceste, ki vodi iz Ranguna v Mandalay so imele zavezniške čete obkoljeno še več tednov skupino japonskih čet, ki so štelo približno 10.000 vojakov. Od teh se je samo skupini kakšnih 1.000 mož pod poveljstvom generala Koba posrečilo prebiti se do reke Sittoung, prebrstati reko in se rešiti.

Nato je stopil v dvorano Edoard Daladier. V ujetništvu je bral beležke maršala Joffrea iz katerih je zvedel, kako obsešno je bilo razdiralno delo v prejšnji vojni. V daljnem toku svojega dokazovanja je Reynaud trdil, da je admiral Darian, ki je bil prve mesece vojne vrhovni poveljnik francoske mornarice in potem, za časa premirja mornariški minister v Pétainovi vladi, izrazil svojo pripravljenost zapustiti Francijo, če bi prišlo do kapitulacije. Admiral Darian je Reynaudu dejal, da je izdal potrebne naloge, da v nobenem primeru mornarica ne bi smela priti v roke sovražniku, k čemer je Reynaud pripomnil: »Moram priznati, da je držal svojo besedo».

Nekemu delavskemu zastopniku je Pétain v februarju 1940 izjavil: »V petih mesecih bo prišel poraz in diktatura.« Dne 16. marca se je napram Anatolu de Monzie, bivšemu ministru javnih del, izrazil takole: »V drugi polovici meseca marca me bodo se rabili».

Daladier obtožuje Reynauda je nato izjavil, da bo pričel z oblikovanjem žalosti toda brez notranje odpora. S tresotim in trepečim glasom je zaklical, da je leta 1939 »Francija rekla svetu, da je nadaljevala, da četudi se je morala francoska vojska odati, je vezala 50 divizij, ki jih je hotelo Nemčija uporabiti za osvoboditev Moskve».

Daladier je ob koncu septembra 1943 naprosil maršala Pétaina, da poslanka v Madridu, da bi bil soudeležen pri vladi narodne zveze, ki jo je nameraval ustanoviti. Pétain je ugovarjal. Zdel je povabiti Lavala, da vstopi v njegov kabinet, toda »Laval je nasprotoval tej vlad, jaz pa nisem hotel, da bi ga povabil; Daladier je obtožil Pétaina, da je sledil naukom staromodne strategije, najprej kot podpredsednik najvišjega vojaškega sveta ter pozneje kot vojni minister, ter zanemarljivo vojaške priprave za obrambo dežele».

Kot vojni minister v Doumergovu vladi je znižil kredit za oboroževanje za 20%, v času, ko bi moral prikriti graditi tanke ter protitankovske topove. In vendar je nekoliko prej odklonil Hitlerjevo ponudbo za izenačenje oborožitve

V mariborskih železniških delavnicah popravljajo v veliko brzino pokvarjene lokomotive. Doslej so jih popravili že 172. Tudi na Tuznem je delo v polnem obratu.

Nafto pridobivajo na državnih poljih v Dolini pri Dolnji Lendavi.

Za časa okupacije je bilo v mariborskem okrožju pobitih 4367 oseb; pogrešanih je 11.965, invalidov 2.500, interniranih 24.782.

Vojaško sodišče v Mariboru je obsodilo na smrt Matuma Franca, ki je bil narodni izajalec, član »Kulturbanda«, izseljalec Slovencev, plenilec ter skrivni smrti dveh Slovencev.

Gradec pod britansko upravo

Dunaj, 26. julija

V prvih urah, je sovjetski poveljnik predal angleškemu oblastem Gradec, drugo največje mesto v Avstriji, ki je važno središče za izdelavo železa in jekla.

Ljudstvo, ki se je mudilo na ulicah, je pozdravljalo maloštevilni britanski oddelek, ki je ponudi prišel v mesto. Poveljnik britanskih zasedbenih sil v Avstriji general Mc. Creedy je izdal proglas na prebivalstvo mesta, v katerem pravi: »Zelim poudariti, da je dolžnost vsakega nameščena v Avstriji, da pristočno sodeluje pri duševni in materialni obnovi dežele. Obnovitev vaše neodvisnosti ter vaše svobode je predvsem odvisna od vaših lastnih naporov».

Polkovnik A. C. Wilkinson, komisar in vodja britanske vojaške uprave na Stajerkem, je sklical sodelavce pokrajinske uprave z dr. Marholdom na čelu ter jim predlagal, naj odstopijo. Ko so na to pristali, je polkovnik Wilkinson dal nalog dr. Marcholdu za sestavo nove pokrajinske uprave.

Preoblikovanje nacističnega znaka

Berlin, 26. julija

Ogromna podoba orla s katero je Hitler v letu 1939 okrašil vrh poslopja, ki je bil sedež uprave letalstva, so danes čete Združenih držav poamerikanile.

Obrad je bil enostaven. Ameriški tiskar je odstranil s pomočjo kola kljukasti križ in ga nadomestil s ščitom. Nemški civilisti so obredu prisostvovali v popolni tišini.

Proti Reynaudu in Mandelu, ministru kolonij v Reynaudovi vladi. Mandela so nato v juliju 1944 umorili v Parizu, malo pred osvoboditvijo. Najprej so jima očitali, da sta v svojo korist poneverila državni denar, toda obtožba je propadla zaradi pomanjkanja dokazov.

Nato je stopil v dvorano Edoard Daladier. V ujetništvu je bral beležke maršala Joffrea iz katerih je zvedel, kako obsešno je bilo razdiralno delo v prejšnji vojni. V daljnem toku svojega dokazovanja je Reynaud trdil, da je admiral Darian, ki je bil prve mesece vojne vrhovni poveljnik francoske mornarice in potem, za časa premirja mornariški minister v Pétainovi vladi, izrazil svojo pripravljenost zapustiti Francijo, če bi prišlo do kapitulacije. Admiral Darian je Reynaudu dejal, da je izdal potrebne naloge, da v nobenem primeru mornarica ne bi smela priti v roke sovražniku, k čemer je Reynaud pripomnil: »Moram priznati, da je držal svojo besedo».

Nekemu delavskemu zastopniku je Pétain v februarju 1940 izjavil: »V petih mesecih bo prišel poraz in diktatura.« Dne 16. marca se je napram Anatolu de Monzie, bivšemu ministru javnih del, izrazil takole: »V drugi polovici meseca marca me bodo se rabili».

Daladier obtožuje Reynauda je nato izjavil, da bo pričel z oblikovanjem žalosti toda brez notranje odpora. S tresotim in trepečim glasom je zaklical, da je leta 1939 »Francija rekla svetu, da je nadaljevala, da četudi se je morala francoska vojska odati, je vezala 50 divizij, ki jih je hotelo Nemčija uporabiti za osvoboditev Moskve».

Daladier je ob koncu septembra 1943 naprosil maršala Pétaina, da poslanka v Madridu, da bi bil soudeležen pri vladi narodne zveze, ki jo je nameraval ustanoviti. Pétain je ugovarjal. Zdel je povabiti Lavala, da vstopi v njegov kabinet, toda »Laval je nasprotoval tej vlad, jaz pa nisem hotel, da bi ga povabil; Daladier je obtožil Pétaina, da je sledil naukom staromodne strategije, najprej kot podpredsednik najvišjega vojaškega sveta ter pozneje kot vojni minister, ter zanemarljivo vojaške priprave za obrambo dežele».

Kot vojni minister v Doumergovu vladi je znižil kredit za oboroževanje za 20%, v času, ko bi moral prikriti graditi tanke ter protitankovske topove. In vendar je nekoliko prej odklonil Hitlerjevo ponudbo za izenačenje oborožitve

V mariborskih železniških delavnicah popravljajo v veliko brzino pokvarjene lokomotive. Doslej so jih popravili že 172. Tudi na Tuznem je delo v polnem obratu.

Nafto pridobivajo na državnih poljih v Dolini pri Dolnji Lendavi.

Za časa okupacije je bilo v mariborskem okrožju pobitih 4367 oseb; pogrešanih je 11.965, invalidov 2.500, interniranih 24.782.

Vojaško sodišče v Mariboru je obsodilo na smrt Matuma Franca, ki je bil narodni izajalec, član »Kulturbanda«, izseljalec Slovencev, plenilec ter skrivni smrti dveh Slovencev.

Zastava iz El Alameina v Berlinu

Pred kratkim so privredili v Berlinu slavnost dviga zastave, ki vzhva zdaj nad nemško prestolnico. To je slavnost zastava iz El Alameina, ki je spremljala britanske čete na njihovi zmagovalni poti do Berlina.

Do večera bodo znani ostali končni rezultati

London, 26. julija

Do 12. ure so bili objavljeni naslednji končni rezultati: laburisti 44 poslancev, konser. vativci 14, neodvisna 2 in liberali 1. Rezultati za ostalih 579 mest v parlamentu bodo objavljeni v teku popoldneva in proti večeru. Doslej je znano, da so trije aktivni ministri izgubili poslanska mesta: Mac Millan, Woolton in Sommers. Do tega trenutka so laburisti pridobili 20 novih poslanskih mest.

Laburisti zmagujejo

London, 26. julija

Ob 13. uri so objavili naslednje volivne rezultate: laburisti 150 poslancev, od katerih je 60 novih mest; konservativci 37; nacionalni liberali 3; liberali 1; neodvisni 3; komunisti 1. Objavili so, da je 7 Churchillovih ministrov izgubilo poslanska mesta, med njimi Brendan Bracken, Hoare Belisha, Lloyd in Amery. Doslej kažejo volivni rezultati odločno zmago angleške laburistične stranke. Voditelj stranke, Clement Attlee, je bil izvoljen z veliko večino. Laburistični sindikalni voditelj Bevin, za katerega so mislili da ne bo izvoljen, je zmagal z večino 5.000 glasov. Zanimivo je, da je v nekem londonskem okraju bil namesto laburističnega kandidata izvoljen njegov protikandidat, komunist Churchillov sin Randolph je v svojem okraju propadel. Značilni so rezultati iz Birminghama, kjer pri prejšnjih volitvah laburisti niso dobili nobenega poslanca, doslej pa jih imajo že 7. Kralja stalno obveščajo o novih volivnih rezultatih.

ZADNJA VEST

London, 26. julija

Ob 14. uri so bili objavljeni naslednji rezultati: laburisti 250 poslancev, konservativci 114, nacionalni liberali 8, liberali 4, neodvisni 4, neodvisni laburisti 1, komunisti 1 in stranka Commonwealtha 1. Konservativci so pridobili 2 nova poslance, izgubili pa so jih 108. Laburisti so pridobili 110 novih, izgubili pa 2 poslance. Liberalci so pridobili 1, izgubili 4. Churchill je bil ponovno izvoljen v svojem volivnem okrožju. Dobil je 27.000 glasov, njegov neodvisni protikandidat pa 10.000. Notranji minister Sommerswell tudi ni bil izvoljen.

Liberalni kandidat William Beveridge ni bil izvoljen. Podlegel je konservativnemu kandidatu.

KONFERENCA V POTSDAMU

Churchill, Attlee in Eden v Londonu

Churchill sprejet pri kralju - Vrnitev v Potsdam v petek

Zadnji sestanek zastopnikov treh velesil

Berlin, 26. julija

Predsednik Truman, ministri predsednik Churchill in generalissimo Stalin so pred Churchillovim odhodom v London, kjer bo prisostvoval izdom angleških volitev, imeli svoj deveti sestanek.

Podtajnik Aleksander Cado-gan bo v odsotnosti zunanjega ministra Anthonia Edena, ki je odpotoval v London s Churchillom in laburističnim voditeljem Clementom Attleejem, predstavil Veliko Britanijo. Sestal se bo z ameriškim zunanjim ministrom Byrnesom in sovjetskim komisarjem Molotovom. Z njima bo pripravljali dnevni red za bodoče sestanke zastopnikov treh velesil. Tisk izraža mnenje, da je edini učinek, ki bi ga lahko imel izid angleških volitev na sestanek, način, kako bo končne izjave po sestanku podpisala Velika Britanija, to je, ali bo izjavo podpisal Churchill ali Attlee.

Nemoteno nadaljevanje dela tehničnih odborov

London, 26. julija

Zvečer je bilo izdano v Londonu poročilo, da se je vrhovni poveljnik zavezniškega letalstva, admiral Louis Mountbatten pred prihodom v London ustavil v Potsdamu,

London, 26. julija

Ministrski predsednik Churchill je prispej po 15 uri popoldne v London in se je takoj podal na svoj sedež v Downing Street, šte. 10. Iz Potsdama, odkoder je odšel v zgodnjih popoldanskih urah, sta ga spremljala britanski zunanji minister Eden in vodja opozicije Clement Attlee.

Zvečer je bil ministrski predsednik Churchill sprejet pri angleškem kralju. Pri vzhodu v kraljevo palačo ga je sprejela navdušena množica londončanov.

V brzojavici, katero je dopisnik lista »Times« postal iz Potsdama, pravi, da se bodo britanski državniki v najkrajšem času vrnili v Potsdam brez ozira na izid volitev.

kjer se je udeležil konference. Niti ni minulo štirinajst dni, odkar je bil admiral Mountbatten na sestanku z generalom MacArthurjem v Manili na Filipinih.

Iz Washingtona se je izvedelo, da je neka visoka vojaška osea izjavila, da bo izdana na sestanku v Potsdamu izjava o zavezniškem vrhovnem poveljstvu na Daljnem Vzhodu.

Včeraj zvečer so javili, da se bo v času odsotnosti britanskih državljanov delo tehničnih odborov nemoteno nadaljevalo.

Objavo o izidu volitev pričakujejo za četrtek popoldne, ko bo jasno, ali so britanski volici potrdili oblast Churchillove vlade.

Popoldanski listi podčrtavajo, da je bila po mnenju političnih strokovnjakov udeležba pri poslednjih volitvah večja kot pri vseh prejšnjih, ko je pristopilo h glasovalnim skrinjicam 23.600.000 volivcev. Čenojo, da bodo znašali glasovi vojakov pod orožjem okoli 3 milijone. V sredo so volilni nadzorovalni uradniki pregledali glasove vojakov, da bi ugotovili, ali niso uka-

mnenja, da so oblasti odgodile vsako odločitev glede najvažnejših vprašanj, ker pričakujejo smernice iz Potsdama, po katerih se bodo ravnali pri nadaljnjem delovanju.

Dobro poučeni krogi poročajo, da se bodo Churchill, Eden in Attlee vrnili v petek v Potsdam ter bo konferenca prekinjena le za en dan. Verjetno je, da ne bosta Stalin in Truman v četrtek razpravljala o važnih vprašanjih ter da bodo po-močni zastopniki treh velesil izkoristili ta kratek odmor, da bodo dokončali zaostalo delo.

Truman se bo podal v Frankfurt

Uradno javljajo, da se bo predsednik Truman jutri podal z letalom v Frankfurt ob Meni na pregled ameriških čet. General Eisenhower, poveljnik oboroženih ameriških sil na evropskem področju, se bo v Frankfurtu sestal s Trumanom.

Pomoč ameriškega rdečega križa jugoslovanskim otrokom

Washington, 26. julija

Javljajo, da bo ameriški Rdeči križ v kratkem poslal oblačila za 350.000 jugoslovanskih otrok.

Glavno središče Rdečega križa javlja, da bodo dobavili tudi 3000 oprem za novorojenčke, kakor tudi 1000 zabojev zdravil in zdravniških instrumentov za prvo pomoč. Razdeliti bodo razen tega tudi 180 ton mleka v prahu, ki ga bodo vželi v skladu v Kairu, in ga poslali v Jugoslavijo.

KIRIETA

ZIBELKA STARE GRŠKE KULTURE

Kaj je doživela v vojni in kako živi zdaj

Vojna, ki je septembra 1939 zbruhnila v Evropi, se je morala zdeli prebivalstvu Krete zelo oddaljena in brez posebnega neposrednega pomena. Čelo takrat, ko je bil v sedmih mesecih 1. 1940 izvršen napad na Grčijo, je moglo le malo Kretanov predvideti, da bo postal njih lepota otok prizorišče izredno težkega spopada in da bo po njem ostal štiri leta pod surovno zasedbo.

April 1941

Ko so bile britanske in grške sile zaradi nadmočnega napada Nemcev prisiljene, da se umaknejo iz Grčije na Kreta je priložnost za prvo pravo uspešno vojaško akcijo, ki ga je doživel svet. Končno je bilo ob sori 1. junija, ko so se morali le preostali branilci udati. Kreta je bila osvobodena šele oktobra lanskega leta, ko se je suvereno umaknil iz Grčije. Zaradi hitrega napredovanja britanskih enot so tam našli le okoli 12.000 Nemcev ter 5.000 do 6.000 Italijanov. Te so nato zbrahli okoli otoške prestolnice Canea, kjer so morali bivati na področju, dolgem kakih 50 km, ki ga je omejevala na eni strani morje, na drugi pa gora Levkari. Tam so ostali do nemške zloze in predaje.

Zdaj so bila po skoraj štiri letih nemške čete s tadjami prepljene v ujetniška taborišča na Bliznem Zahodu in Kreta je ponovno popolnoma suverena. Odbalno mesta Canea, Rethimio in Iraklion so bila v teških bojih, ki so se vršili leta 1941, zelo poškodovana. Nadaljnje škodo so povzročili le britanski vojni napadi. Nemci so na površje spustili popolnoma ali delno uničeni okoli 60 vasi. Rethimio, pa je izgubilo okoli 10.000 Kretanov in to bodisi ob priliki vojaških napadov bodisi kasneje, ko so po njih posegli Nemci. Poslopja so utrpeli, živilske zaloge in žetev zasajili, zapleteni pa so tudi mnogi dragocinski ribiški ladji. Ker je otok na srečo zelo rodovit — kar se tiče prehrane, se vzdržuje skoraj popolnoma sam — prebivalstvo ni umiralo ob lakoti in tudi ni trpelo resnega pomanjkanja, razen morda v nekaterih težjih dostopnih gorskih vaseh. Če izrazimo teško represalijo v prvem letu, so se Nemci, kot izgleda, tu vedli nekoliko bolj zmerno kot drugod.

Nemška posadka

Kreta je pod vodstvom velikega Kretana šele leta 1918 strela s seboj turški jarem, ki je pomenil težko breme, trajalo skoraj 850 let, in ponovno postala del Grčije. Njena moderna zgodovina je dolga vrsta spopadov med Kretani in Turki, kristjani in muslimani in v teh duhovnih spopadih se je kretanski pogum vedno izkazal. Lepo se je izkazala kakovost Kretanov, ko so se borili na strani Britancev ob priliki protinapada, ki so ga izvedli v sivo preprečenjem nemške invazije. Njihova pomoč je omogočila britanskemu poveljniku generalu Freybergu, da je potegnil na otok 14.580 lanih sovražnih 27.550 vojakov. Kretanski gverilci so pomagali tudi pri reševanju nadaljnjih 14.000, ki so se zaleteli v hribe. Posledica tega so bile nemške represalije.

Ko je bilo to obdobje vojne enkrat končano, ni bilo več pravega razloga za gverilsko aktivnost. Kreta ni bila, kot n. pr. Grčija, člen v veri nemških komunikacij. Poleg tega so se Nemci pametno zadovoljili le z zasedbo obalnega področja in zaradi tega mestov in ostanke niso bili razrušeni: Kreta ni bila izločena iz industrije. Edino, kar so Kretanci storili, je bilo vdravanje stalne nevarnosti, kar je povzročilo, da so bili Nemci prisiljeni vsadjevati na Kreti mnogo večjo posadko kot pa bi bila dejanska potrebna. Ta posadka je verjetno znašala okoli 60.000 moč.

Delež, ki ga je imela gverila pri odporu proti okupatorju, je pomenil ostoško politično življenje. Kmalu potem, ko je glavina britanskih čet zapustila Kreta, so se vrnil britanski vojni častniki, da bi organizirali odporno gibanje. Odporniške skupine so bile organizirane po posameznih področjih, običajno krog posebnega voditelja ali vasi. Dobilo se ime E. O. K. — Kretanska narodna organizacija. V glavnem so jih sestavljali demokratsko usmerjeni republikanci, kar je bilo verjetno 80%. Kretanov pred vojno. To je bila dedičina Venetizma, katerega vpliv je bil vedno tako močan, da je večina Kretanov v času demokracije in liberalizma. Kasneje se je osnovala levitarsko usmerjena skupina. Svoje jedro je imela v prebivalstvu ribiških vasi, ki so ga Nemci pregnali s obale in v brezdolnih in poigljavih vasi, ki so se komunisti oprli zaradi lakote in jame. Ti so se po obisku, ki ga je otok napravil leta 1941, komunistični voditelj Porphyrogenos, organizirali v skupino E. A. M. — E. L. A. S. Dasi so bili v nekaterih področjih

močni, so vendarle ostali v manjšini. Obstoj dveh nasprotujočih si strank — E.O.K.-a in E.L.A.S.-a — je precej poostrožil otoško politično življenje. Vzdržnost voditeljev in tak odlične skupine britanskih zveznih častnikov, ki so si pridobili zaupanje Kretanov, je preprečil podobne nerade, do kakršnih je prišlo decembra v Atenah.

Bilo bi nespametno, če bi hoteli trditi, da na tako vročnem otoku ne bo težav. Lahko samo rečemo, da zanje ni razloga. Opažajo se nevolje zaradi pomanjkanja uradnih ukrepov proti kolaboracionistom, kar se šteje v slo atenski vladi, ki na Kreti je ni poslala sodnikov, ki bi začeli a proces. Tam, kjer je bila praktično samo ena politična stranka, sta sedaj dve ali celo tri, toda malo je monarhistov. Dopisnik, ki se je mudil na Kreti, ni v teku

treh tednov, ko se je mudil na otoku, videl niti ene kraljeve sile. Ker je komunistov malo, manjka tudi osnovni pogoji za državljansko vojno.

Kretani so gibčni ljudje

Nemška zasedba je v otokem gospodarstvu povzročila resne posledice in popolnoma zavrla cvetočo izvoziško trgovino. V lepih rodovitnih dolinah, med kratko zimo blagoslovenih z obiljem vode, ves ostali del leta pa obisjanih s soncem se adi, da rastejo v izobilju skoro vse vrste sadja in zelenjave. Na lepih pašnikih se lahko pasejo krave, koze, ovce in svinje. Pobojna ljubkih grčev so goste porasla s oljkami in mandljevci. Kreta je na grško matično ozemlje, v Turčijo, Egipt in drugam izvažala lazratno grozdje, rozine, vino, žganje, olivno olje, mlio, sir, man-

deljne, orehe in visokovredne pomaranče ter limone. Ta donosna trgovina se je na mah končala. Nemci so volili kolonije krečanskih proizvodov zapleniti ali pa jih pokupili po svojih lastnih cenah z inflacijskimi dražnjami, ki niso imele nobene vrednosti. Živiljski stroški, ki so bili pred vojno zelo nizki, saj je lahko izričanska družina živela več kot udobno z 800 predvojnimi lirami na mesec, so zdaj visoki, pa bodo padli, čim bo velika množica običajno trgovanje. Uvoz je bil med zasedbo nemogoč in ljudje nimajo oblike, obutve in gradbenega materiala. Poškodovane stavbe so le zastlino popravili. Promet je neznan.

Kretani so gibčni; življenje na Kreti je tako lahko, da se bodo z majhno tujo pomočjo v kratkem zopet postavili na noge. UNRRA je dobavila pomoč in pomaga Kretanom pri njihovi poljedelski in trgovinski obnovi. Uradniki družbe pa ne bodo dolgo ostali na Kreti. Izgon kakih 100.000 Turkov, do katerega je prišlo 1. 1943 je povzročil, da je Kreta delno preredko naseljena. Zaradi pretežno poljedelskega značaja po krajine ne bo velike nezaposlenosti. Pred vojno so arheološke zanimivosti, ki se nahajajo na vzhodnem delu otoka — Knossos in Festos — privlačevale veliko številno obiskovalcev. Nobene teh svetovno znanih zanimivosti ni bilo poškodovanih. Premični predmeti so bili že pred vojno spravljani na varno. V glavnem so jih zakopali. Sedaj bodo spet na ogled. Verjetno bodo nadaljevali tudi z nadaljnjimi raziskovanji.

Nemška zasedba je pokazala veliko važnost Krete pri obrambi vzhodnega Sredozemlja in druga vojna je ne bo našla brez obrambe.

GOSPODARSTVO

Švedska je dobavila Franciji 600 zložitljivih hiš iz lesa, katere bodo uporabili za nastanitve prebivalstva v okraju Calvados, ki je bil popolnoma uničen pri izkrcanju na Normandiji.

Koncesijo za postavitev petrolejske voda v Libanonu sta prejeli ameriški družbi «Vacuum Oil» in «Standard Oil» s pogodbo, ka. tero sta sklenili s predsednikom Libanonske vlade Abdul Hamid Karamehom. Koncesije veljajo 70 let.

Sovjetsko-romunsko plovno družbo so sklenili ustanoviti po poročilih bukreške radijske postaje. V družbi bosta sodelovali vladi obeh držav. Nekaj delnic bodo bile tudi nekatere zainteresirane zasebne družbe.

Sovjetska industrija začneja po poročilih izdelovati predmete za mirnodobno uporabo. Neko sovjetsko tovarno, ki je izdelala 15.000 letal, bodo preuredili za proizvodnjo 100.000 dvoekskelov letno. Neka tovarna za oklepne vozove v Urulu bo izdelovala kolese za železniške vagonce.

Otvoritev plovice po Renu napovedujejo zavezniki leti v Nemčiji za mesec september. Plovba bo šla po vsej dolžini Renu. Zdj se, da bo veliko naglo odstranjevanje različne ovire v rečni strugi. Morajo odstraniti 28 porušene mostov ter mnoge potopljene ladje. Na otvoritvi prometa čaka 1.100 rečnih ladij, ki imajo 438.000 ton nosilnosti.

Narči za zvečanje proizvodnje železa in jekla je izdelala Britanska zveza za železo in jeklo. V petih letih nameravajo za 20% zvečati proizvodnjo, za kar bodo izdali 120 milijonov funtov.

Obnova industrije v Lvovu

Moskva, 26. julija
Poljsko mesto Lvov, ki je po zadnji razdelitvi Poljske pripadlo Sovjetski zvezi, postaja po poročilih sovjetskega tiska najpomembnejše ukrajinske industrijske središče. Po poročilih istega tiska je imelo pred vojno samo nekaj majhnih tovarnih. Še to industrijo je nemška zasedba popolnoma uničila. Minulo bo kmalu leto dni od sovjetske zasedbe mesta. Po poročilih sovjetskega tiska obnavljajo preko 250 velikih industrijskih podjetij, ampak bode, da obnovas ni točna, ker ne gre za obnovo, ampak za znatno razširjenje industrije v Lvovu, ki je pred vojno imel samo nekaj majhnih tovarnih. Tako bo tovarna zgradila zvečala svojo proizvodnjo od milijona komadov na 26 milijonov žarnic. Vse stare tovarne bodo združili v skupno podjetje. Zdj gradijo v Lvovu velika elektroenergijska podjetja in druge industrije.

CHARLES MORROW WILSON

PRIDELKI POTUJEJO

III.
Rastlinstvo in živalstvo se je vendar že pred vsem tem selilo iz dežele v deželo, s celine na celino prav tako kot človeštvo; pogosto ni bilo to preseljevanje nič bolj smotno in uspešno kot pri človeku. V Zdrutenih državah so doma je tobak, nekaj sadj in dreves in jagod domačega izvora, vse druge koristne rastline in živali so pripeljali iz drugih dežel. Govejci vina je prišla v Ameriko preko Španije, Anglije, Skandinavije in iz otokov v Rokavskem prelivu; koruza, fižol, grah, beli krompir, arašidi in buče so prišli v Zdrutene države iz vročih predelov Srednje in Južne Amerike. Navadne vrste žitaric in rastline z listnimi koreninami so prišle iz Anglije in drugih evropskih dežel. Iz roda v rod je

Britanska zastava v Berlinu

Pri vojaški slovesnosti na Charlottenburgerstrasse v Berlinu so razvile britanske čete zastavo, katero so prinesle s seboj ob Alameina v Egiptu preko Italije v nemško prestolnico. Zastava je visela tudi pred spomenikom kralja Emanuela I. na Benetškem trgu v Rimu.

SLEDOVI NEČLOVEŠKIH ZLOČINOV

Higijenski zavod medicinske akademije v Gdansk

Moskovski list «Pravda» objavlja poročilo sovjetskega novinarja Zaslavskega, ki je obiskal hitlerjevski takozvani higijenski institut v Gdansk, ki je služil za predelovanje človeških trupel. Zaslavski piše:

«V Gdansk je ostalo celih malo poslopij. Med njimi je medicinska akademija, ki so jo Nemci trkrat poskušali uničiti, odkar je mesto zasedla Rdeča armada. Imeli so posebne razloge, da so to poskušali storiti. Poskušali so uničiti vse sledove strašnih zločinov, ki so jih zagrešili med tujci, v kletih in posebnih priključkih človeškega instituta. Toda to jim ni uspelo. Sledovi so ostali. So to strašni sledovi.

Stopili smo v vožo. Nekaj stopnic nas je vodilo navzgor v temno klet. Tu smo videli velike pravokotne betonske kadi, prevelične za eno osebo. Veliko število jih je. Nekaj dvoran napolnjujejo. De poslednjega dne so gradili še nove, da bi razširile to pošastno tovarno. Kadi so napolnjene s človeškimi trupli. Leže v neredu v raztopnjeni karbolni kislini. Deset trupel je v vsaki kadi, večina trupa Poljakov in Rusov. Izvedenci so ugotovili, da so bili ustreljeni ali obeseni in da so bili mnogi prepljeni s smrtjo. Nekaj življenj. Na prsih ene izmed žrtv smo našli tetovirane poljske vojne ladje. Med kadmi na polnih leže človeške glave, spretno odsekane s posebno giljotino. Načelno smo 80 takih glav.

Vse to so bile surovine za poskusno tovarno, ki so jo zgradili nemški fašistični profesorji medicine na podlagi posebnih navodil iz Berlina. Še laboratorija in poskušne tovarne prge. Spanner ter njegov asistent dr. Weikmann sta tu izdelovala metode za uporabo človeške masti in kože v industrijske namene. Človeško maso so uporabljali za

izdelovanje mila, kožo pa za branjevske torbice in koverce.

Za to tovarno je služila majhna zgradba iz opeke. V prvem prostoru so bile priprave, s katerimi so izdelovali človeško mlo. Zidovi so počekani z zapletli in formulami. Vredih je se ostalo mlo. Tube vsebujejo vzorce iz strojne človeške kože. To je šele polizdelok. V izdelovanju mla iz človeške masti je nemška fašistična pekarska «znanost» napredovala bolje kot v izdelovanju človeškega usnja.

chenwald. Film so jim predvajali v hotelskem poslopju v Mondorfu, majhnem luksimburškem letovišču blizu francoske meje.

Dopisnik nekoga francoskega lista, ki je prisostvoval predstavi, pravi, da si je takoj po prvih prizorih dal na usta Frank robec Kesselring je podelil in Streicher, nacistični preganalec židov, se je ves čas nervozno presedal po stolu.

6 milijonov ton premoga bodo po izjavi ameriškega notranjega ministrstva Harolda Ickesa izvozile Združene države v Evropo do konca tega leta. Kolikšna predstavlja veliko obremenitev za prepoznavno ameriško premočeno industrijo. Vendar je napor potreben, ker bo drugače v letošnji zimi velika lakota in mraz, ker je evropska premočena industrija popolnoma v neredu.

Kesselring je podelil

Zavezniki oblasti so prisilili Goeringa, Ribbentropa, Dönitza, Streicherja, dr. Hansa Franka, Kesselringa in druge nacistične, ki jih imajo zdaj zaprte, da so si ogledali film strašot iz taborišča Buchenwald.

Prva županja v Nemčiji
Petindvajsetletna gospa dr. Ursula Meiselerstern, ki upravlja mesto Arnstadt pri Weimaru, je najbrž prva županja v nemški zgodovini.

Ursula Meiselerstern je doktorica prava heidelberške univerze. Za županjo jo je postavila zavezniška vojaška uprava.

Nameraval je usmrtiti Montgomeryja

Germer Ibsen, 23-letni danški terorist, ki ga imajo zdaj zadržano v Kopenhagenu, je po dolgem molku spregovoril. Povedal je, da je stal ob priliki Montgomeryjevega obiska v danški prestolnici z bombami na roki na ulici, po kateri se je peljal britanski vrhovni poveljnik, da pa je v zadnjem trenutku izgubil živce.

Ibsen je dejal: «Najel sem si sobo na česti, ki je vodila z ladišča v aršidele mesta. Hotel sem vreči bombo na Montgomeryja, ko bi se ta peljal mimo. Toda pred hišo in okrog Montgomeryjevega okoliščila je bila močna danška straža, zaradi česar sem se ustrašil.»

Poslaniki poslpolje trdnjava

Ko je švicarska policija preiskala nemško poslanstvo v Bernu, je odkrila v poslopju obširno

podzemeljsko trdnjavo s praskalnimi tehničnimi in radijskimi napravami, ki so imele neposredno zvezo z Berlinom. Švicarski uradnik je izjavil, da bi stavba lahko vzdrlžala vojaški naskok in tudi zračni napad.

«Evropa, za prevoz čet
Gromani, nemški prekoceanski parnik «Evropa», ki ima 50 tisoč ton nosilnosti, bo dodajen za prevoz ameriških čet in bo odplul v Združene države že 1. septembra s 5.000 moč. Preureditev prekoceanskega parnika, ki je bil štiri leta zaprt v pristanišču Kaiserlauten zaradi zavezniške pomorske zapore je imela prednost pred drugim deli.

Izredni delavci vina bo v petek. Vsaka oseba nad 19 let bo dobila pol litra pri prodajalnih in via Capuccini 9, via Formica 11 in via Garibaldi 14, proti predložitvi odrezkov. Vino stane 30 lir.

Raz okno je padel s tretjega nadstropja 45 letni mehanik Felice Culot ter si razbil lebanjo. Nesrečnik je bil že dalje časa bolan. Ko je bil sam v sobi, je stopil k oknu, kjer pa se ga je lotila omotica ter je padel na dvorišče. Bil je takoj mrtev.

Josipina Dugarjeva iz Kanala je padla na ulici ter si zlomila roko.

Gorica

Izredni delavci vina bo v petek. Vsaka oseba nad 19 let bo dobila pol litra pri prodajalnih in via Capuccini 9, via Formica 11 in via Garibaldi 14, proti predložitvi odrezkov. Vino stane 30 lir.

Raz okno je padel s tretjega nadstropja 45 letni mehanik Felice Culot ter si razbil lebanjo. Nesrečnik je bil že dalje časa bolan. Ko je bil sam v sobi, je stopil k oknu, kjer pa se ga je lotila omotica ter je padel na dvorišče. Bil je takoj mrtev.

Josipina Dugarjeva iz Kanala je padla na ulici ter si zlomila roko.

RADIJSKI PROGRAM

Cetrtek, 26. julija
19 obvestila svojcem; 19.20 amfika plezni orkester; 20.00 poročila v italijanskini; 20.15 poročila v slovenščini; 20.30 zbor Sv. Jakoba; 21. predavanje Sertija; 21.15 glavni valček; 21.30 igri: «I Sullivan od Mervilla; 23 vesti v italijanskini; 23.10 vesti v slovenščini; 23.20 planska glasba in zaključek.

DIREKTOR

poročnik ALFRED L. GRIGIS
tiskovnik častnik, Trst
Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK

Četrti sestanek

Na četrtem sestanku skupne jugoslovanske komisije so bila včeraj predložena poročila podkomisij, ki so se v preteklih dveh dneh posvetovali v Trstu. Komisija je v najpripravljenem ozračju razpravljala o raznih vprašanih medsebojne gospodarske važnosti za obe področji Julijske Benetije.

Peti sestanek skupne jugoslovanske gospodarske komisije bo dne 10. avgusta 1945.

Jugoslovanski delegati komisije so bili nocoj gostje člana zavezniške vojaške uprave za Julijsko Benetijo podpolkovnika Bicketha.

Manifestacije ob priliki obietnice padca razizma

Včeraj se je vršil ob priliki obietnice padca fašizma v Trstu manifestativni obhod, ki ga je organiziralo jugoslovansko-italijansko združenje. Okrog 19. ure so se začeli zbirati na biserem trgu Imperia skupine demonstrantov, ki so nosili razne zastave — med njimi tudi jugoslovanske in slovenske — ternapise, ki so spominjali na ta zgodovinski dogodek, povzdigovali demokracijo in zahtevali temeljito očisteno fašističnih elementov v Trstu. Z zbirališča se je razvil sprevod, na igar čelu so nosili zavezniške in druge zastave. Spreved je krenil po Korzu na trg Unita, kjer je govorilo več govornikov.

Po govornih je sprevod nadaljeval svojo pot v ulico Ghega, kjer se je ustavil pred bivšim «Soldatenheimom» in v ulici D'Azeglio, kjer so bile pred podjetjem «Principe» razstavljene krone v spomin žrtvam nacističnega Okrog 9. ure se je sprevod razdelil. Pripetli se ni noben incident.

Zaveznikiška čitalnica

V zadnjih tednih se je mnogo ljudi obrnilo na P. W. B. in prošnja za britanske in ameriške časopise in revije, ki so bile tržniški mešanico tako dolgo povzpečovane. Da ustreže tej potrebi, je P. W. B. organiziral čitalnico, kjer bodo na razpolago britanski in ameriški časopisi, revije ter kulturne, gospodarske, znanstvene, zdravniške in tehnične publikacije. Čitalnica je namenjena poklicnim in poslovnim ljudem, bankirjem, častnikom, študentom, doktorjem itd., ki želijo obnoviti predvojne stike z Veliko Britanijo in Združenimi državami.

Čitalnica je nameščena v Trgovski zbornici. Via della Borsa 2, prvo nadstropje. Odprta bo počenjski s četrtem 26. julija 1945 dne od 9.15 in od 17.19 ure razen ob nedeljah. Dostop bo dovoljen s posebno vstopnico, ki se dobi v čitalnici.

P. W. B. prosi, da štatalji ne pošiljujejo ali oddajajo časopisov in revij, ker so pod sedanjimi okolnostmi nenadomestljivi.

St. Jakobski pevski zbor priredi v soboto 28. julija ob 9 uri zvečer v dvorani III. okrožja v ulici Caprin koncert. Na sporedu so skladbe za moški in mešani zbor ter za soliste.

Enotni študentski prosvetni de. lincev v Trstu, priredi nocoj ob 21 uri prosvetno prireditvijo s petstirn sporedom, ki se vrši v dvorani pristaniških delavcev v ulici Duca degli Abruzzi.

Da bi rabile Združene države kar vseh šest tisoč poljskih in vrtnih rastlin, nikakor ni verjetno. Toda gotovo je, da bi mnogo bolj živeli, če bi mogli gojiti, recimo šest sto dobrih pridelkov namesto tri sto. Ako bi mogli uporabljati se bolj koristne tuje rastline za zivinsko krmo in se na druge načine izboljšati našo proizvodnjo mleka, kruha, mesa in povrtnine, bi lahko zelo dvignili našo življenjsko ravnan. Ako je prehrana temelj življenja, tedaj stojih Združene države se na zelo bliskavih nogah, da o drugih deležah sploh ne govorimo.

Res je, da živi preko 80% človeštva ob hrani, katere glavni sestavni del je kromb. Mi smo na srečo med preostalo petino človeštva, ki ima možnost izogniti se usodnim boleznim jeter, zob in mišic, ki so običajno posledica prehrane, ki je v pretekli mri sestavljena iz škroba. Nekateri izmed najbolj najbolj zdravniki trdijo, da bi mogla bolj mešana hrana, v kateri bi bili zastopani v pravilnem razmerju meso, povrtnina in sadje, verjetno preprečiti polovico bolezni, ki morijo danes prebivalstvo Združenih držav. V ta namen bo brez dvoma lahko mnogo prispevala sileite pridelkov.

(koniec prihodnjici)